

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.09.2015, sp. zn. 8 Tdo 998/2015, ECLI:CZ:NS:2015:8.TDO.998.2015.1

Číslo: 10/2016

Právní věta: U zločinu vraždy spáchané s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku není rozhodné, zda pachatel s rozmyslem jednal po celou dobu útoku, ale postačí, že rozmysl jako kvalifikační znak byl shledán v části útoku, v jehož průběhu pachatel jednal zpočátku v afektu, který později odezněl. Potřebné je rozlišit, která část činu byla vykonána v náhlém hnutí mysli (afektu) a kdy nastoupil rozmysl jako uvážené jednání, které se vztahuje ke způsobu, jak byla vůle pachatele v průběhu skutku realizována, protože rozmysl na straně pachatele nemůže existovat souběžně s afektem. O jednání s rozmyslem se může jednat např. tehdy, když pachatel proti poškozenému nejprve zaútočil v afektu, v němž poškozenému způsobil závažná zranění, která by však bezprostředně nevedla k jeho smrti, avšak následně zraněného poškozeného na určitou dobu opustil, a když se k němu vrátil, ve vražedném jednání pokračoval. Okamžik, kdy od poškozeného odešel, v tomto případě představuje rozhodný mezník, který působil na psychiku pachatele, jenž měl příležitost si uvědomit jak nastalou situaci, kterou přivodil, tak i své další kroky. Jestliže bez jakéhokoli dalšího vnějšího podnětu mu pachatel po svém návratu zasadil nožem další rány a účinným opakovaným mechanismem již zraněného poškozeného cíleně usmrtil, jednal s racionální kontrolou svědčící o úmyslném usmrcení s rozmyslem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.09.2015

Spisová značka: 8 Tdo 998/2015

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vražda s rozmyslem

Předpisy: § 140 odst. 2 tr. zákoník

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného K. K. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 To 19/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 29 T 6/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 7. 11. 2014, sp. zn. 29 T

6/2014, byl obviněný K. K. uznán vinným zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, kterého se podle popsaných skutkových zjištění dopustil tím, že dne 19. 8. 2013 kolem 13:40 hod. v R. n. M., v provozní místnosti restaurace N. L., v průběhu slovní rozepře, v rámci které se na něm J. O. dožadoval vyplacení výhry z výherního automatu a při tom se pokoušel uchopit jeho číšnický flek, který měl umístěn v samostatné kapse na přední straně pravého stehna, J. O. fyzicky napadl masivním kuchyňským nožem o délce čepele 15 cm tak, že jej nejméně čtyřikrát bodl do oblasti levé lopatkové krajiny a mezi lopatky, čímž mu způsobil člunkovitou ránu 3 x 0,4 cm s bodnořezným kanálem zasahujícím do svalu při hřebeni lopatky délky 5 cm, člunkovitou ránu 2,6 x 0,3 cm s bodnořezným kanálem zasahujícím do svaloviny délky 6,5 cm, ránu 1,9 x 0,2 cm s bodnořezným kanálem, který zasahoval pouze ke svalové povázce bez jejího poranění, a ránu 2,6 x 0,4 cm, jejíž bodnořezný kanál délky 4,5 cm zasahoval až ke spojení žebra a obratle s nářezem hloubky 0,1 cm v místě spojení, poté, co J. O. v důsledku vedeného útoku upadl, ho na zemi nechal ležet a odešel do výčepu obsluhovat přítomné hosty, o něco později se však do provozní místnosti vrátil, a ačkoli registroval, že J. O. je zraněný, nepřivolal mu pomoc, ale bez jakéhokoli vnějšího podnětu pokračoval v jeho fyzickém napadání, opakovaně ho nožem bodal do oblasti pod levou lopatkou a v levé bederní krajině, čímž mu způsobil bodnořeznou ránu velikosti 2,5 x 0,5 cm s bodnořezným kanálem délky 3,5 cm pronikajícím do svaloviny, skobovitou ránu s rameny o velikosti 4,2 cm a 2 cm s drobnými povrchními kožními nářezy odstupujícími z okrajů s bodnořezným kanálem zasahujícím do svaloviny při páteři, protínajícím dvanácté žebro a zasahujícím jedenácté žebro s dvojitým průnikem do levé pohrudniční dutiny a poraněním dolního laloku levé plíce, ránu velikosti 1,2 x 0,5 cm přecházející do povrchního kožního nářezu velikosti 8,5 x 0,2 cm s bodnořezným kanálem délky 2 cm zasahujícím do podkoží s prokrvácením v okolí velikosti 2 x 2,5 cm a povrchní kožní nářez velikosti 6,5 x 0,6 cm, dále J. O. bodal do oblasti pravé přední dolní části hrudníku, kde mu způsobil člunkovitou ránu velikosti 1,6 x 0,3 cm s bodnořezným kanálem končícím 0,6 cm hlubokým nářezem hrudní kosti v úrovni pátého žebra, člunkovitou ránu na kůži velikosti 3,5 x 0,7 cm s bodnořezným kanálem délky 18 cm protínajícím přední část sedmého žebra a zasahujícím přední část šestého žebra vpravo s průbodem středního laloku pravé plíce, pravé boční plochy osrdečníku a boční stěny pravé síně, končícím v oblasti mezisíňového septa, ránu velikosti 3,5 x 0,5 cm s bodnořezným kanálem délky 8 cm jdoucím rámcově celou silou stěny trupu a pokračující přední horní částí pravého jaterního laloku s přetnutím velkých cév v jaterní tkáni průměru až 0,5 cm a další drobná naříznutí kůže na různých místech těla, J. O. také rdousil, čímž mu způsobil zlomeninu pravého horního rohu štítné chrupavky s prokrvácením okolí, přičemž poškozený zemřel téhož dne krátce po vzniku zranění na vykrvácení, zejména při bodnořezném poranění pravé síně komorní. J. O. přitom chtěl usmrtit, neboť ke svému útoku použil masivní nůž, údery proti němu opakoval, vedl je s velkou razancí a cíleně je směřoval proti horní polovině těla poškozeného, kde se nachází orgány důležité pro život každého člověka, přičemž v útoku na J. O. pokračoval i poté, co již ležel na zemi, a bylo zřejmé, že je zraněný.

2. Za tento zločin byl obviněný odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání šestnácti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

3. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací usnesením ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 To 19/2015, odvolání obviněného podané proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť skutek, jenž mu je kladen za vinu, byl nesprávně právně kvalifikován jako zločin vraždy. Za přijatelný považoval zločin zabití podle § 141 odst. 1 tr.

zákoníku nebo zločin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1, 5 tr. zákoníku, případně nedbalostní ublížení na zdraví s následkem smrti, protože nepovažoval za správný závěr soudů o tom, že ve druhé fázi jednal s rozmyslem, když věděl, že je poškozený zraněn, odešel obsluhovat hosty, a teprve až když se vrátil zpět k poškozenému, racionálně směřoval k zamýšlenému cíli zbavit poškozeného života. Obviněný soudům vytkl, že nesprávně posoudily důvody, které vedly ke zranění poškozeného, protože mezi oběma fázemi jeho útoku vůči poškozenému nelze spatřovat jednání v rozmyslu poškozeného usmrtit, neboť se prvotně bránil útoku poškozeného, když se snažil odstranit nůž z jeho ruky, přičemž utrpěl zjištěná drobná řezná poranění na své ruce. Právě při této manipulaci přepadl na poškozeného a došlo k prvnímu bodnutí do přední části těla poškozeného, což byla náhoda, a žádná jiná pohnutka na jeho straně nebyla prokázána.

5. Obviněný brojil proti správnosti závěrů znalce MUDr. M. D. ohledně možného mechanismu vzniku rány č. 10, již určil jako bezprostřední příčinu smrti poškozeného, a u hlavního líčení dne 26. 9. 2014 výslovně připustil, že tato rána směřující do srdce poškozeného mohla vzniknout tím, že na poškozeného přepadl. Soud ale vycházel až z následného změněného závěru znalce, v němž podřep odmítl jako nedostatečný k vyvolání kinetické energie nezbytné pro vniknutí nože do těla poškozeného, aniž by zkoumal výškové poměry obviněného a polohu jeho těla. Vrchní soud přitom odmítl provést rekonstrukci činu jako nadbytečnou. Pokud MUDr. M. D. jako znalec připustil možnost i pasivního vzniku rány, nemůže být bez dalšího považována obhajoba obviněného za vyvrácenou, když ze znaleckého posudku vyplývá, že rána do srdce vedla ve směru shora dolů, tedy způsobem odpovídajícím obhajobě o napadnutí na poškozeného. Nejisté závěry znalců považoval za účelové a nejasné. Obviněný též poukázal na zásadu in dubio pro reo, když závěr o příčině a vzniku konkrétních bodných ran v přední části těla není bez rekonstrukce a vyšetřovacího pokusu a rovněž bez provedení revizního znaleckého posudku přijatelně prokázán. Skutkový stav tedy nebyl podložen dostatečnými důkazy a nebyl řádně objasněn, a to ani ve vztahu k tomu, zda poškozený měl v ruce nůž a že s ním zaútočil jako první.

6. S odkazem na provedené dokazování a závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, obviněný též konstatoval, že byl po prvním ataku proti poškozenému v psychickém stavu silného rozrušení, jednal iracionálně, pokud nepřivolal pomoc, což svědčí o stavu silného rozrušení způsobeném strachem, úlekem, zmatkem či jiným omluvitelným hnutím myslí včetně předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, tedy v situaci pro něj extrémně stresující, neboť byl poškozeným neočekávaně napaden velice razantním, agresivním způsobem. Svůj špatný psychický stav vysvětloval i tím, že byl svým zaměstnavatelem T. R. pracovním přetěžován a špatně placen. Jeho výpověď považoval za rozpornou se všemi dalšími svědeckými výpověďmi, zejména v tvrzení, že o požadavku na výhru poškozeného nevěděl, ač je nesporné, že mu obviněný SMS hlásil, že poškozený hraje v restauraci na automatech.

7. Podle obviněného soudy nesprávně shledaly, že nejednal z omluvitelné pohnutky. V tomto stavu se nacházel i ve druhé fázi, v níž též konal ve strachu o svůj život, neboť byl poškozeným přímo ohrožován na životě, kdy proti němu poškozený zaútočil nožem z bezprostřední blízkosti, a on se pouze snažil tomuto útoku zabránit přetočením nože v rukou poškozeného směrem od sebe, přičemž však došlo opět k jeho přepadnutí na poškozeného a proniknutí nože do přední části těla poškozeného. O stav silného rozrušení šlo proto, že měl strach o své zdraví a život, a to i pro předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného, jemuž odpovídají i další dvě rány způsobené v přední části těla poškozeného. Silné rozrušení bylo nezbytné posuzovat a hodnotit z pohledu jeho osobnosti, jak byla charakterizována znalci, kteří mimo jiné u něj zjistili psychosomatické reakce s afektivitou, což jsou rysy, jež ve svém souhrnu ovlivňují intenzitu silného rozrušení obviněného, a jak vyplynulo ze znaleckého posudku PhDr. A. S., obviněný jednal zkratovitě, iracionálně a v afektu. Všechny tři rány v přední části těla poškozeného jsou lokalizovány na malém prostoru, zjevně z důvodu nalehnutí obviněného na poškozeného, kdy nebyl větší prostor pro rozptýlení ran. Pokud by byly rány způsobeny s

rozmyslem a velkým švihem, pak by jejich lokace musela být rozptýlenější.

8. Zvlášť surový způsob provedení jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku podle obviněného nemá oporu v provedeném dokazování. Počet ran měl být hodnocen s přihlédnutím k okolnostem, za nichž jednal, především se zřetelem na to, že šlo o zkratovité jednání, z omluvitelného hnutí mysli a v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného bez rozmyslu usmrtit poškozeného v obou částech jednání, a že se tudíž nejednalo o promyšlený, cílený, surový či trýznivý útok proti poškozenému. Pokud vrchní soud naplnění tohoto kvalifikačního znaku odůvodnil větším počtem ran, který je značný i podle znalců, nemohou tyto argumenty samy o sobě obstát. Rdoušení, jež má podle názoru vrchního soudu umocňovat správnost závěru o rozmyslu pachatele usmrtit poškozeného, dovolatel popřel s tím, že pro aktivní škrcení absentují otisky prstů, které obvykle bývají na kůži oběti vidět, když znalci nevyhloučili v obecné poloze možnost vzniku zlomeniny pravého horního rohu štítné chrupavky i pasivním jednáním, např. pádem, o čemž však obvykle svědčí přítomnost podlitiny, která v této věci nebyla zjištěna.

9. Obviněný brojil také proti závěru soudů o úmyslném zavinění (§ 15 tr. zákoníku), neboť k použití nože došlo vlivem náhody, a nikoli cíleně, když na něj poškozený poprvé zaútočil ve chvíli, kdy si připravoval jídlo, a z toho důvodu také v ruce držel nůž. Ve druhé fázi to byl opět prvotně poškozený, kdo držel nůž a mířil proti dovolateli, který v reakci na tento útok obrátil nůž od sebe, čímž zavrával a padnul na poškozeného. Další rány již byly motivovány nastalou situací a iracionálním jednáním obviněného v důsledku silného rozrušení vyvolaného strachem, úlekem, zmatkem či jiným omluvitelným hnutím mysli, včetně zavrženíhodného jednání poškozeného. Z uvedených důvodů je proto možné přičítat mu toliko nedbalostní zavinění, tzn. lhostejnost k následku, a nikoli zavinění úmyslné, čemuž by měla být přizpůsobena i právní kvalifikace, která nemůže spočívat v trestném činu vraždy. Učiněné právní závěry jsou v posuzované věci ve zjevném nepřiměřeném rozporu s provedenými důkazy, a to včetně skutkového posouzení věci.

10. Na základě těchto skutečností obviněný navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 To 19/2015, i rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 7. 11. 2014, sp. zn. 29 T 6/2014, a rozhodl tak, že se věc přikazuje Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci k novému projednání a rozhodnutí.

11. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který pokládá podstatnou část dovolací argumentace obviněného za nepodřaditelnou pod uplatněný dovolací důvod, zejména pokud jde o námitky, kterými obviněný zpochybňoval skutková zjištění soudů a hodnocení důkazů ze strany soudů a prováděl vlastní hodnocení důkazů za současného předkládání vlastní verze skutkového děje. Vzhledem k tomu, že se oba soudy v odůvodnění svých rozhodnutí řádně s námitkami obviněného vypořádaly, nedovodil existenci extrémního nesouladu mezi provedenými skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, když z nich naopak vyplývá, že soudy postupovaly v souladu s pravidly zakotvenými v § 2 odst. 5, 6 tr. ř., přičemž odůvodnění rozhodnutí splňují požadavky zakotvené v § 125 odst. 1 a v § 134 odst. 2 tr. ř. Zjištěný a ve výroku o vině popsáný skutek je podle státního zástupce dostatečným podkladem pro závěr o naplnění základních i kvalifikačních znaků zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, a to i ve vztahu ke znakům spáchání činu s rozmyslem a zvlášť surovým způsobem. Ztotožnil se se závěry odvolacího soudu a v podrobnostech pro stručnost odkázal na strany 9 až 14 napadeného usnesení, kde se vrchní soud v potřebném rozsahu vypořádal se všemi námitkami obviněného. Protože vytýkané vady v přezkoumávaných rozhodnutích neshledal, navrhl dovolání obviněného odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a zkoumal, zda uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze považovat za důvod dovolání v tomto zákonném ustanovení vymezený.

13. Obviněný v dovolání označil pouze důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jímž lze vytýkat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

14. Tento dovolací důvod slouží zásadně k nápravě právních vad, pokud vyplývají z nesprávného právního posouzení skutku anebo z jiného nesprávného hmotněprávního posouzení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. [5 Tdo 708/2006](#)). Označený důvod musí být obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotně právní pochybení lze vytýkat i nesprávná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)). Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutek, jak byl soudy zjištěn a popsán v příslušném výroku, případně jeho rozvedení v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů.

15. Podstata námitek, které lze vznášet prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., spočívá v právní problematice, a nikoliv ve výhradách proti skutkovým zjištěním, neboť postup při zjišťování skutku, jakož i jeho popis ve výroku rozsudku, jsou procesní kategorie založené na procesních ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 125, eventuálně § 134 tr. ř., proto je zásadně nelze namítat na podkladě uvedeného, ale ani žádného jiného dovolacího důvodu.

16. Zmíněná hlediska se neuplatní pouze při zjištění zjevné absence srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinálních logických rozporů ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, opomenutí a nehodnocení stěžejních důkazů, což jsou skutečnosti zakládající tzv. extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. [III. ÚS 1800/10](#)).

17. Nejvyšší soud z obsahu podaného dovolání shledal, že obviněný kritériím pro podání dovolání podle důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nedostal výhradami, že soudy nesprávně hodnotily některé důkazy, např. výpověď svědka T. R., nebo že znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, nejsou objektivní a přesvědčivé, nebo pokud vytýkal, že soudy neprovedly jím navrhané důkazy. Se zřetelem na vytýkaný extrémní nesoulad však Nejvyšší soud posuzoval postupy soudů obou stupňů a ve vztahu k obviněným v této souvislosti vytýkaným nedostatkům shledal, že soudy provedly obsáhlé dokazování, zkoumaly řádně ve věci zajištěné důkazy a na vinu obviněného usuzovaly z celého komplexu důkazních prostředků, jež provedly zákonem předepsaným způsobem.

18. Skutková zjištění učiněná na základě zákonem předepsaného a ničím nezpochybněného procesu jsou dostatečným základem, aby bylo možné od nich odvozovat právní závěry o správnosti použité právní kvalifikace ve smyslu námitek, které obviněný v souladu s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatnil. Výsledky provedeného dokazování přitom zásadně vyvracejí obhajobu obviněného, že byl vyprovokován předchozím zavrženíhodným jednáním poškozeného, které mělo nejprve podobu agresivních verbálních a fyzických útoků ve snaze domoci se výplaty výhry z herního automatu a posléze ve druhé fázi ozbrojeného útoku nožem, a tudíž je nutné navázat na výše již uvedené skutkové závěry. Z učiněných zjištění se nepodává žádná skutečnost, která by svědčila o předchozím zavrženíhodném jednání ze strany poškozeného, neboť jeho snaha domoci se vyplacení výhry, na kterou měl nárok, není tou skutečností, která by byla pod pojem předchozího

zavrženíhodného jednání poškozeného podřaditelná, protože za ně se považuje jednání, jež lze označit např. za tzv. provokaci, tj. chování v příkrém rozporu s morálkou, svědčící o morální zvrhlosti, bezcitnosti apod. Takové chování na straně poškozeného, jak bylo soudy prokázáno, se rozhodně nejednalo (srov. rozhodnutí č. 14/2011 Sb. rozh. tr.).

IV.

Důvodnost dovolání

19. Nejvyšší soud považuje uvedenými skutečnostmi za prokázaný podstatný průběh činu, který soudy správným procesním postupem zjistily a popsaly ve výroku rozsudku soudu prvního stupně a v navazujících částech odůvodnění napadených rozhodnutí. Čin se odehrál tak, že započal ve 13:40 hodin a probíhal ve dvou fázích. V první došlo k vyvrcholení rozepře mezi obviněným coby zaměstnancem herny povinným k výplatě výhry a poškozeným jako hostem herny oprávněně žádajícím vyplacení výhry, jež mu od předešlého dne nebyla vyplacena. Poškozený se dostavil do provozní místnosti restaurace a dožadoval se na obviněném, aby mu ji vydal, a přitom se pokoušel uchopit číšnický flek, který měl obviněný při sobě. Obviněný v té době měl v ruce kuchyňský nůž, jímž poškozeného nejméně čtyřikrát bodl do oblasti levé lopatkové krajiny a mezi lopatky. Zraněný poškozený J. O. v důsledku utrpěných zranění upadl, a když obviněný odešel do restaurace, byl však schopen zavolat své přítelkyni V. Š., které opakovaným telefonátem sdělil, že je pobodaný, a žádal ji o pomoc. Obviněný po krátké době, co obsluhoval hosty v restauraci, se do provozní místnosti vrátil, a nejenže poškozenému nepřivolal pomoc, ale bez vnějšího podnětu pokračoval v jeho fyzickém napadání. Opakovaně ho nožem znovu napadal tak, že do oblasti pod levou lopatkou mu zasadil tři rány a třikrát jej bodl do oblasti pravé přední dolní části hrudníku. Kromě toho mu způsobil další drobná naříznutí kůže na různých místech těla, a navíc jej i rdousil. Poškozený zemřel téhož dne krátce po vzniku zranění na vykrvácení, zejména při bodnořezném poranění pravé síně komorní, k níž podle znalců došlo ránou délky 18 cm, jež prořála přední část sedmého žebra a probodla střední lalok pravé plíce, pravou plochu osrdečníku a boční stěnu pravé stěny srdeční síně. Obviněný zde poškozeného zanechal, a to až do doby, kdy tělo bylo po 18. hodině nalezeno, a to i přesto, že V. Š. poškozeného v důsledku jeho předchozího telefonátu v restauraci v odpoledních hodinách hledala.

20. Na podkladě těchto skutkových okolností Nejvyšší soud zkoumal opodstatněnost výhrad obviněného, které směřovaly proti tomu, že neměl v úmyslu poškozeného usmrtit, že nejednal s rozmyslem ani zvláště surovým způsobem, nýbrž v afektu vyvolaném strachem, úlekem, omluvitelným hnutím mysli a předchozím zavrženíhodným jednáním poškozeného, a že soudy tudíž měly užít buď právní kvalifikaci podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku, nebo podle § 146a odst. 1, 5 tr. zákoníku. Na základě těchto výhrad Nejvyšší soud posuzoval, zda je dovolání obviněného opodstatněné.

21. Zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku se dopustí, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení a tento čin spáchá zvláště trýznivým nebo surovým způsobem. V tomto ustanovení je uvedena samostatná skutková podstata trestného činu vraždy, která však z hlediska své povahy je skutkovou podstatou kvalifikovanou (nikoli základní), byť používá poněkud odlišnou legislativní techniku, než je jinak v trestním zákoníku obvyklé, když neodkazuje na odstavec 1, ale jeho text znovu opakuje – „jiného úmyslně usmrtí“ a doplňuje ho slovy „s rozmyslem nebo po předchozím uvážení“. V odstavci 2 § 140 tr. zákoníku se sankcionuje přísněji ten, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, a to na rozdíl od případů, kdy pachatel jedná v náhlém hnutí mysli (§ 140 odst. 1 tr. zákoníku) nebo dokonce v silném rozrušení či jiném omluvitelném hnutí mysli, neboť trestní zákoník jako privilegovanou skutkovou podstatu k vraždě upravuje zabití (§ 141 tr. zákoníku), kdy pachatel jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1465).

22. Po subjektivní stránce je u zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku rozhodné, k jakému následku směřoval úmysl pachatele; zavinění je v takových případech určujícím kritériem pro použití právní kvalifikace, protože zločin vraždy je trestným činem úmyslným. To znamená, že pachatel chtěl svým jednáním způsobit jinému smrt (úmysl přímý). Postačí však, že pachatel věděl o možnosti způsobení smrti, a pro případ, že takový následek nastane, byl s ním srozuměn (úmysl nepřímý, eventuální). Úmysl způsobit uvedený následek je třeba zjišťovat a usuzovat na něj lze z objektivních skutečností, zejména z intenzity útoku, ze způsobu jeho provedení, z místa na těle poškozeného, kam útok směřoval, z okolností subjektivních, např. pohnutky činu, ale i osobních vlastností obviněného, z jeho chování po útoku apod. (k tomu např. [č. 41/1976 Sb. rozh. tr.](#)).

23. K rozmyslu ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku je třeba uvést, že rozmysl je podle právní teorie kvalifikovanou formou úmyslu v tom smyslu, že pachatel si patřičně zváží své jednání a na základě takového svého subjektivního přístupu jiného úmyslně usmrtí. Pokud jde o povahu rozmyslu (na rozdíl od předchozího uvážení coby druhé alternativy kvalifikačního znaku vymezeného v § 140 odst. 2 tr. zákoníku), je na jedné straně odlišením od jednání v náhlém hnutí mysli, zejména od afektu a podobných stavů, přičemž však může jít i o velmi krátkou úvahu, při níž pachatel jedná uváženě, ale nikoli po předchozím uvážení. Jedná-li pachatel s rozmyslem, znamená to, že zvážil zásadní okolnosti svého předpokládaného (zamýšleného) jednání, a to jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvážil i rozhodné důsledky svého činu, avšak na rozdíl od předchozího uvážení zde chybí vyšší forma rozvahy, zejména ve formě plánování a konkrétnějšího promýšlení činu včetně možných způsobů jeho provedení, tedy tzv. plánování činu, které je charakteristické pro premeditaci v užším slova smyslu. Rozmysl tak představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad svým jednáním směřujícím k úmyslnému usmrcení jiného než předchozí uvážení, a je tak vlastním rozlišovacím momentem mezi vraždou prostou a premeditativní. U rozmyslu jde o racionální jednání pachatele směřující k zamýšlenému cíli, který má svůj rozeznatelný účel a smysl. Rozmysl tak zahrnuje podstatné prvky úmyslného usmrcení jiného, ale nevyžaduje detailní či podrobné uvážení činu ani prvky jeho naplánování (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1467 až 1468). K úmyslnému usmrcení jiného s rozmyslem podle ustanovení § 140 odst. 2 tr. zákoníku postačí, když pachatel zhodnotil jen zásadní okolnosti zamýšleného jednání jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvážil i rozhodné důsledky svého činu (srov. [rozhodnutí č. 49/2013 Sb. rozh. tr.](#)).

24. Rozmysl jako kvalifikační znak předpokládá i uvážené jednání, a vztahuje se tudíž i ke způsobu, jak byla vůle obviněného uvedena ve skutek (projev vůle). Má-li pachatel jiného úmyslně usmrtit s rozmyslem, nemůže okolnost rozmyslu na straně pachatele existovat souběžně s afektem. Afekt a rozmysl si však mohou konkurovat postupně, bude-li jedna z okolností střídat druhou, tzn., že pachatel např. jedná uváženě na začátku útoku, ale trestný čin dokoná v afektu, nebo naopak pachatel útok započne v prudkém hnutí mysli, ale posléze se zklidní a čin dokoná uváženě [v podrobnostech srov. HOŘÁK, J. Předem uvážená vražda a vražda spáchaná s rozmyslem (II. část). Trestní právo, ročník 2009, č. 10, strana 11 až 29].

25. Nejvyšší soud k námitce obviněného, že nejednal v úmyslu obviněného usmrtit, považuje za nutné uvést, že soudy nižších stupňů podle těchto kritérií postupovaly. Soud prvního stupně v tomto činu shledal úmyslný čin vraždy, protože „obviněný chtěl poškozeného usmrtit, neboť ke svému útoku použil masivní nůž, údery proti němu opakoval, vedl je s velkou razancí a cíleně je směřoval proti horní polovině těla poškozeného, kde se nacházejí orgány důležité pro život každého člověka, přičemž v útoku na J. O. pokračoval i poté, co již ležel na zemi, a bylo zřejmé, že je zraněný“. Posoudil toto jednání jako spáchané v přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku právě pro způsob a povahu zasazených ran a jejich lokalizaci (viz strany 24 a 25 rozsudku soudu prvního stupně).

26. Odvolací soud potvrdil závěr soudu prvního stupně o tom, že obviněný jednal za podmínek § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a čin spáchal v přímém úmyslu, avšak s tím, že přímý úmysl nelze vztahovat k celému popsanému jednání obviněného, ale až k jeho druhé části, protože zranění, jež poškozenému přivodil v první fázi, nebyla smrtelná, poškozený žil a telefonoval V. Š. (srov. stranu 8 usnesení odvolacího soudu).

27. Nejvyšší soud k těmto úvahám odvolacího soudu na upřesnění doplňuje, že podle popsaných okolností je zřejmé, že obviněný jednal úmyslně i v počátku incidentu, a byť neměl přímý úmysl [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku] v této fázi poškozeného usmrtit, jednal však v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, což vyplývá zejména z chování poškozeného, který obviněného vyhledal a vstoupil za ním do provozní místnosti a opětovně od něj požadoval vyplacení výhry, a to již přímo tím, že si chtěl finanční hotovost vzít, a proto sahal po „fleku“, v němž měl obviněný peníze. Tato skutečnost vyprovokovala obviněného, který v té chvíli držel kuchyňský nůž, k tomu, že jej vůči poškozenému použil a čtyřikrát ho bodl do horní poloviny těla. Být to odvolací soud výslovně neuvedl, ze všech takto zjištěných okolností nechtěl ještě poškozeného zabít, ale tím, že poškozenému zasadil masivním kuchyňským nožem do krajiny kolem levé lopatky čtyři rány, které byly vedeny s velkou razancí, neboť jednou z nich bylo zasaženo žebro a obratel, obviněný i v této fázi věděl o možnosti způsobení smrti, a pro případ, že takový následek nastane, byl s ním srozuměn. Jednal tedy v nepřímém úmyslu [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku]. Proto Nejvyšší soud v souladu s odvolacím soudem shledal, že přímý úmysl obviněného poškozeného usmrtit nastal až od doby, kdy se obviněný do provozní místnosti vrátil, a na již zraněného poškozeného zaútočil dalšími šesti ranami stejným nožem, jímž přivodil smrtelná zranění, a kdy navíc poškozeného i rdousil. Jedná se stále o tentýž skutek, protože po objektivní stránce šlo o shodné jednání rozdělené do dvou částí uskutečněných na stejném místě při shodném předmětu útoku a jemu způsobeném následku.

28. Je zřejmé, že po prvním útoku na poškozeného obviněný místnost, kde evidentně zraněný poškozený, na kterého předtím obviněný položil ubrus, zůstal ležet, opustil a šel se převléknout a po krátkou dobu obsluhoval hosty. Nedal však ve svém chování najevo nic z toho, co se stalo, a do provozní místnosti se vrátil, aby poškozeného zabil. Právě tento časový moment, kdy obviněný měl po předchozím činu, při němž byl patrný afekt a nezvládnutá emoční situace, umožnil obviněnému svou mysl a své další chování zkorigovat a usměrnit. Jde o moment významný pro další jednání obviněného. Ze všech možností, které se za dané situace nabízely (přivolání pomoci, odvezení poškozeného k lékaři, chování ve zmatku, které by bylo u hostů patrné), obviněný volil tu, která vedla ke smrti poškozeného. Je tak zřejmé, že se rozhodl usmrtit stále žijícího poškozeného, který však i s ohledem na to, že se snažil přivolat telefonem pomoc prostřednictvím své přítelkyně V. Š., již nebyl schopen místo opustit, byl za dané situace bezbranný, a proto zřejmě z obavy z obviněného si vzal nůž, jenž mu při opětovném vstupu obviněného do této místnosti měl sloužit k obraně, což se mu nezdařilo, neboť mu obviněný, jak je patrné ze vzniklého následku, tento nůž odňal (obviněný byl objektivně poraněn na ruce).

29. Nejvyšší soud ve vztahu k námitce obviněného, že nejednal s rozmyslem, ale v afektu vyvolaném strachem, úlekem, omluvitelným hnutím mysli a předchozím zavrženímhodným jednáním poškozeného, považuje za potřebné z obsahu spisu nad rámec shora řečeného uvést, že podle závěrů znalců z odvětví psychologie a psychiatrie (č. l. 569, 570, 339 až 389) obviněný jednal v první fázi v důsledku svých potlačovaných emocí i nahromaděného stresu, který byl vyvolán přetěžováním v práci, a v konkrétním případě mimo jiné i tím, že na něj poškozený naléhal, aby mu výhru vyplatil, což obviněný zřejmě bez majitele herny nechtěl učinit. Když poškozený za ním přišel do provozní místnosti, byl proto jeho útok vůči poškozenému vyvolán afektem, v němž poškozeného čtyřikrát bodl do zad. Obviněný tak v této první fázi jednal v náhlém hnutí mysli. Tento afekt vyplynul z labilní povahy obviněného, na podkladě dlouhodobé osobní frustrace a potlačování emocí.

30. Na základě těchto poznatků Nejvyšší soud dovedl ve shodě se soudy obou nižších stupňů, že

obviněný v první části útoku se činu dopustil v náhlém hnutí mysli, protože jeho čin byl veden celkovou frustrací, pracovním přetížením a rozladěn ze zaměstnání, v němž byl osobně velmi exponován, a v závěru i ze snahy poškozeného získat z předešlého dne nevyplacenou výhru. V okamžiku, kdy po něm poškozený požadoval vydání výhry, ohledně níž spolu diskutovali již druhý den, navíc ve chvíli, kdy poškozený vztáhl ruku na pouzdro, kde měl obviněný peníze, u obviněného souhrn těchto skutečností vyvolal afekt, při němž nezvládl své emoce a použil nůž, který držel v ruce, a čtyřikrát proti tělu poškozeného bodl, a v oblasti levé lopatkové krajiny mu způsobil bodné rány délky 5 cm, 6,5 cm a 4,5 cm, jež zasahovaly až ke spojení žebra a obratle s nářezem hloubky 0,1 cm v místě spojení, a u jednoho bodnutí nedošlo k poranění svaloviny. Takto zraněný poškozený již nebyl schopen odejít a zůstal na místě napadení. Šlo o afektivní jednání, jež obviněný ukončil tím, že poškozeného zanechal na zemi a odešel z této místnosti.

31. Za takového psychického stavu však obviněný již nejednal v případě druhé fáze útoku, která byla pokračováním fáze první, aniž by byla jejím nutným důsledkem. V souladu se závěry znalců z oboru psychiatrie a psychologie Nejvyšší soud shledal, že intenzita afektu odeznívala již po prvním útoku, protože další jednání obviněného jevílo známky racionality, např. než opustil místnost, na poškozeného položil ubrus. Vrátil se poté, co se předtím převlékl a po krátkou dobu obsluhoval hosty. Tato časová prodleva obviněnému poskytla prostor pro zvážení dalšího jednání, emoce z převážné části odezněly a on si své další jednání měl možnost rozmyslet.

32. Z učiněných zjištění je zcela zřejmé, že přinejmenším v době, kdy se obviněný ve druhé fázi svého jednání vrátil k již zraněnému, značně motoricky, silově i psychicky oslabenému poškozenému, jemuž zasadil velmi aktivním a důrazným jednáním masivním kuchyňským nožem dalších šest ran, z nichž ta, která je popsána jako desátá, prořala srdce, jednal s přímým cílem jej usmrtit. Teprve v této druhé části útoku došlo k usmrcení poškozeného, neboť desátou ránou bylo zasaženo jeho srdce, navíc však i přesto obviněný poškozeného ještě i rdousil. Racionalita a předchozí rozmysl je patrný – mimo jiné – i z toho, že obviněný posléze nečinil žádné kroky k odvrácení tohoto bezprostředně hrozícího fatálního následku, poškozenému neposkytl ani nepřivolal pomoc, ba dokonce v okamžiku, kdy na místo dorazila hlídka Policie České republiky přivolaná přítelkyní poškozeného, již po první sérii útoků a zranění prostřednictvím svého mobilního telefonu kontaktoval, přítomnost vážně zraněného či již mrtvého poškozeného v prostorách restaurace zamlčel a po převlečení do čistých, krví nepotřísněných šatů, se nadále věnoval obsluze hostů v lokálu. Z tohoto souhrnu činností obviněného je třeba dovodit mimo jiné i jistou chladnokrevnost, která je i vyjádřením jeho přímého záměru usmrtit poškozeného, a tomu také zvolil z hlediska zamýšleného následku dostatečně účinné prostředky a postupy.

33. Pro úmyslné usmrcení s rozmyslem v této věci svědčí všechny shora uvedené skutečnosti a je třeba zdůraznit, že o rozmysl zde jde i přesto, že obviněný proti poškozenému nejprve zaútočil v afektu, v němž poškozenému způsobil závažná zranění, útoky proti němu zanechal, po určité době ho opustil, vrátil se však a s větší razancí a dalším použitým mechanismem ve vražedném jednání pokračoval a poškozeného zabil. Okamžik, kdy od poškozeného odešel, představuje rozhodný mezník, který působil na psychiku obviněného, jenž měl dostatek příležitosti si uvědomit jak nastalou situaci, kterou přivodil, tak i své další kroky. Jestliže bez jakéhokoli dalšího vnějšího podnětu mu pachatel po svém návratu zasadil nožem další rány a účinným opakovaným mechanismem již zraněného poškozeného cíleně usmrtil, jednal s racionální kontrolou svědčící o úmyslném usmrcení s rozmyslem. Nebylo tudíž rozhodné, aby obviněný s rozmyslem jednal po celou dobu útoku, ale v takovém případě postačí, že rozmysl jako kvalifikační znak byl shledán v části postupně probíhajícího činu, v němž obviněný zpočátku jednal v afektu, jenž po určité době odezněl, a teprve následně nastoupil rozmysl jako uvážené jednání, jenž nemůže existovat souběžně s afektem.

34. Časová prodleva, během níž si obviněný vytvořil prostor pro krátkou úvahu, po které jednal uváženě, je úmyslným usmrcením s rozmyslem, a nikoli usmrcením „po předchozím uvážení“, neboť

se jednalo o nedlouhý časový interval a chybí zde také vyšší forma rozvahy, zejména ve formě plánování a konkrétnějšího promyšlení činu včetně možných způsobů jeho provedení, i to, že by si zvážil v širších souvislostech zásadní okolnosti svého předpokládaného jednání.

35. K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, že čin byl spáchán zvláště surovým způsobem, proti níž obviněný v dovolání též brojil, je vhodné uvést, že se touto přitěžující okolností rozumí vražedný útok s extrémně vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Není však nezbytné, aby tento útok zároveň vyvolával zvýšenou trýzeň poškozeného (srov. rozhodnutí č. 1/1993 Sb. rozh. tr.). O případ znaku způsobu „zvláště surového“ jde tehdy, když čin svým provedením výraznou měrou přesahuje obvyklou míru surovosti, což je dáno především okolnostmi, které charakterizují použité násilí z hlediska vnějšího dopadu činu na poškozeného. Rozumí se jím vražedný útok s vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu (srov. rozhodnutí č. 21/2015 Sb. rozh. tr.). Typicky se za takový způsob útoku, který je spojen s ubíjením oběti, považuje vražda provedená nejprve zasazením většího množství bodných ran a poté škrcením oběti či zasazováním dalších ran do různých částí těla, anebo jiné devastující způsoby provedení apod.

36. V posuzované věci soudy pro závěr o naplnění tohoto kvalifikačního znaku vycházely především z velkého počtu ran, kterými byl poškozený zasažen, vyznačujících se u některých vysokou intenzitou, a to zejména těch, jež směřovaly proti přední části hrudníku, jakož i ze skutečnosti, že obviněný vůči poškozenému neutil pouze jeden zraňující mechanismus, nýbrž vedle bodání nožem přistoupil i k jeho rdoušení (viz strana 26 rozsudku soudu prvního stupně). Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně spatřoval surovost provedení činu v počtu 11 ran, a zdůraznil, že byly velmi intenzivní tři z nich, vedené proti přední části hrudníku poškozeného, a že celý vražedný mechanismus obviněný zesílil ještě rdoušením poškozeného, které sice nebylo příliš intenzivní, i přesto však dokládá surovost, s níž obviněný vůči poškozenému jednal (viz strana 11 usnesení odvolacího soudu).

37. Takto učiněným závěrům přisvědčil i Nejvyšší soud, neboť otázku, zda vražda byla spáchána způsobem zvláště surovým, je nutno zkoumat nejen z hlediska postižené osoby, nýbrž i vzhledem k celkovému způsobu, jakým byl čin proveden. V předmětné trestní věci je zřejmé, že právě výše rozvedený způsob provedení činu svědčí o mimořádné surovosti jeho spáchání, na niž je nutné usuzovat nejen z počtu a lokalizace ran, ale i ze síly a razance, které představují velice (zvláště) vysokou intenzitu, s níž obviněný rány zasazoval (lze jen připomenout, že i soudní znalci z odvětví soudního lékařství se pozastavili nad tímto způsobem provedení činu, projevujícím se právě četností bodných poranění), a to jak co do počtu ran, tak i vzhledem k razanci, s jakou byly zasazovány. K velice brutálnímu provedení přispívá i povaha zbraně, kterou obviněný použil, jíž byl masivní kuchyňský nůž. Významné je z tohoto hlediska i rdoušení, jakožto další použitý mechanismus, při němž obviněný poškozenému způsobil zlomeninu štítné chrupavky.

38. K subjektivnímu hledisku k této přitěžující okolnosti je vhodné uvést, že k této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 písm. i) § 140 tr. zákoníku postačí ve smyslu § 17 písm. b) tr. zákoníku nedbalost (§ 16 tr. zákoníku). Není přitom třeba, aby pachatel věděl, že jde o zákonný znak zvláště surového způsobu spáchání vraždy, ale postačí, že se zřetelem na okolnosti případu a své subjektivní dispozice to vědět měl a mohl, a tedy ve vztahu k ní postačí zavinění ve formě nedbalosti. Podle okolností, které byly v projednávané věci zjištěny, obviněný věděl, že pokud poškozeného bude opakovaně bodat do hrudníku a následně ho rdousit, počíná si nanejvýš surově a brutálně, a proto lze v přezkoumávané věci usuzovat minimálně na nedbalost vědomou podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Na základě uvedených prokázaných skutečností, za nichž došlo k zvláště surovému provedení činu, je zřejmé, že obviněný použil v druhé části svého útoku proti poškozenému stejný vražedný nástroj a používal jej opakovaně nejprve do zadní části hrudníku, v závěru rány zasadil do přední části hrudníku, což jsou okolnosti svědčící o vědomém počínání a snaze zásahy

vygradovat natolik, aby smrt u poškozeného byla neodvratná, k čemuž právě uvedená obzvláštní brutálnost nepochybně směřovala.

39. Všechny tyto okolnosti hodnocené v jejich souhrnu a vzájemné propojenosti svědčí o velké intenzitě zejména psychického utrpení, při němž docházelo k postupnému selhávání životních funkcí potencovanému trvalými a opakovanými útoky obviněného na tělesnou integritu poškozeného, a naplňují znak zvlášť surového způsobu provedení zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku.

40. Vzhledem k tomu, že soudy posoudily jednání obviněného po všech stránkách v souladu se zákonem a svá rozhodnutí dostatečně pečlivě a správně i odůvodnily, přičemž Nejvyšší soud mohl námitky obviněného posoudit na základě obsahu spisu a napadených rozhodnutí, shledal dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné a jako takové je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.